

Від довкілля Землі до космічного простору

Книга є ювілейним виданням до 70-річчя Н. Р. Малишевої, до якого увійшли вибрані статті та тези виступів на конференціях останніх років з проблем національного та міжнародного екологічного та космічного права.

У книзі також вміщено спогади авторки про вчителів та соратників.

Завершують видання пам'ятні фотографії, привітання, спогади та роздуми колег і учнів Наталії Малишевої.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут держави і права імені В. М. Корецького

Малишева Наталія

ВІД ДОВКІЛЛЯ ЗЕМЛІ ДО КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Київ – 2023

УДК 379.8:551.1:629.7
В42

Малишева Н. Р.

В42 Від довкілля Землі до космічного простору. Київ, Норма права. 2023. 340 с.

ISBN 978-617-7850-67-9

Книга є ювілейним виданням до 70-річчя Н. Р. Малишевої, до якого увійшли вибрані статті та тези виступів на конференціях останніх років з проблем національного та міжнародного екологічного та космічного права. У книзі також вміщено спогади авторки про вчителів та соратників. Завершують видання пам'ятні фотографії, привітання, спогади та роздуми колег і учнів Наталії Малишевої.

УДК 379.8:551.1:629.7

ISBN 978-617-7850-67-9

© Малишева Н. Р., 2023
© Норма права, 2023

Зміст

Вступне слово.	
Велика жінка, талановита вчена і педагог	6
Час збирати каміння?	9
Нариси з екологічного права	23
Галузева структура системи права України та її вплив на формування законодавства: від теорії до практики (на прикладі екологічного права)	25
Екологічна політика і право: проблеми співвідношення.	29
Етичні принципи – правові норми: діалектика взаємодії	35
Розвиток екологічного законодавства України: історія зльоту, падіння та погляд в майбутнє	46
Децентралізація управління в Україні: «за» та «проти» для екологічної сфери	59
Екологічне та природоресурсне право: чи доречне «розлучення»?	61
Екологічне право: в якому напрямку рухатися далі?	81
Глобалізація – екологія: методологія взаємодії та нові можливості екологічного права	87
Ефективність реалізації норм екологічного права в умовах його реформування	92
Правотворчі чи правореалізаційні механізми: «чия візьме» у змаганні за ефективність еколого-правових норм?	98
Приведення у відповідність екологічного законодавства України з правом ЄС: роздуми щодо підходів.	102

**Від довкілля Землі
до космічного простору**

Обсяг та межі поняття «конвергенція правових систем» та його застосовуваність до сучасних еколого-правових відносин між Україною та ЄС	107
Науковий підхід в екологічній правотворчості	113
Екологічні права майбутніх поколінь: від абстракції до правового змісту	118
Оцінка впливу на довкілля: новий інститут екологічного права України?	124
Вразливі категорії населення в системі еколого-правового регулювання	136
Земельна реформа в Україні: чи є в ній екологічна складова?	140
Covid-19 як каталізатор екологічних, соціальних, економічних проблем глобалізованого суспільства і стимул розвитку екологічного права	144
Національні та міжнародні правові механізми протидії екологічним злочинам РФ в Україні	149
Міжнародні екологічні злочини РФ на території України та перспективи притягнення до кримінальної відповідальності за їх вчинення	153
Відшкодування шкоди за екологічні злочини РФ в Україні: шукати прецеденти чи створювати їх?	167
Нариси з космічного права	173
Етика космічного права	175
Принцип консенсусу та його вплив на прогресивний розвиток міжнародного космічного права	194
Чи варто «дерегулювати» сферу космічної діяльності?	202
Дистанційне зондування землі з космосу – не лише технічна проблема	210
Правове регулювання діяльності щодо дистанційного зондування землі та дослідження й охорона археологічної спадщини	225
Кібербезпека космічної діяльності та можливості її забезпечення засобами міжнародного права	232

Міжнародно-правові засади розробки ресурсів Місяця, Марса та інших небесних тіл	248
Спогади про вчителів і соратників	261
Таким залишиться назавжди: пам'яті Вчителя – Василя Лук'яновича Мунтяна	263
Роль Ю. С. Шемшученка у формуванні та розвитку української наукової школи екологічного права	267
Як все починалось	275
“Вірші в альбом»	281
Юрій Шемшученко. Завжди в пошуці.	283
Віктор Акуленко. До ювілею наукової династії	288
В'ячеслав Олещенко. У співтворчості владних органів та науки	297
Наталія Красліч. Дружба, скріплена спільною роботою, та робота, скріплена дружбою	303
Павло Кулинич. Шлях таланту у науці. До славного ювілею Наталії Рафаелівни Малишевої.	307
Надія Кобецька. Дякую, що ви є.	310
Ірина Микитин. Доленосна зустріч	313
Людмила Струтинська-Струк. Ви завжди присутні у моєму житті	315
Олена Ковтун. Професіоналізм і людяність	316
Анна Гурова. Наталії Рафаелівни Малишевій – моїй мамі в науці!	318
Ностальгічні світлини	321

Вступне слово. Велика жінка, талановита вчена і педагог

25 квітня 2022 року Наталія Рафаелівна Малишева відзначила свій ювілей. Сьогодні вона є відомим в Україні та за кордоном вченим і дослідником. Її внесок в розвиток своєї Alma mater – Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України, якому вона присвятила майже півстоліття, важко переоцінити. Свій науковий шлях в академічних стінах вона розпочала в далекому тепер 1974 році на посаді стажиста-дослідника. А попереду було багато сходинок наукового зростання: молодший науковий співробітник (з 1975 р.), старший науковий співробітник (з 1984 р.), провідний науковий співробітник (з 1995 р.), заступник директора Міжнародного центру космічного права НАН України (з 2011 р.), завідувач відділом проблем космічного та екологічного права (з 2011 р.), завідувач відділу проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права (з 2016 р. до 2022 р.). Наразі провідний науковий співробітник відділу проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України.

Наталія Рафаелівна є визнаною вченою і організатором юридичної науки, і, зокрема, науки екологічного та космічного права. Вона є фактично засновником нової галузі космічного права і присвятила чверть століття свого наукового життя її розвитку і втіленню її досягнень в практику. Вона однією з перших вчених України вивела галузь національного права на європейський та міжнародний рівні, що забезпечило світове визнання досягнень вітчизняних вчених в галузі космічного права. В свою чергу це принесло визнання самій Наталії Рафаелівні за кордоном. Досконало володіючи іноземними мовами вона як запрошений професор плідно співпрацює з Університетом Пуатьє та Ліонським університетом (Франція), міжнародною експертною групою Академії міжнародного права (Нідерланди).

Беззастережна відданість Наталії Рафаелівни науці підтверджує її науковий поступ: захист кандидатської дисертації

«Охорона навколишнього середовища від шумового впливу (правові та організаційні питання)» (1981 р.); докторської дисертації «Гармонізація екологічного законодавства в Європі» (1996 р.); обрання членом-кореспондентом (2000 р.) та дійсним членом (академіком) (2008 р.) Національної академії правових наук України; отримання вченого звання професор (2001 р.). Її перу належить понад 550 наукових видань з національного та міжнародного екологічного права, національного та міжнародного космічного права, європейського права. Крім одноосібних та колективних монографічних праць вона є співавтором фундаментальних багатотомних видань: «Правова система України: історія, стан та перспективи»: В 5-ти тт. (2008 р.), «Правова доктрина України»: В 5-ти тт. (2013 р.), «Юридична енциклопедія»: В 6-ти тт. (1998–2004 рр.), «Енциклопедія міжнародного права»: В 3-х тт. (2014–2019 рр.), «Велика українська юридична енциклопедія»: В 20-ти тт., «Cologne Commentary on Space Law: In 3 volumes (2013) та ін.

Наталія Рафаелівна є автором багатьох наукових видань англійською та французькою мовами за участю науковців Англії, Франції, Німеччини, Бельгії, Швейцарії, Нідерландів та інших країн. Її як визнаного фахівця залучали до розробки проєктів найважливіших законів України в сферах екології та космосу, а також міжнародно-правових актів з цих питань. Свідченням визнання заслуг перед міжнародним співтовариством стало обрання її членом-кореспондентом Міжнародної академії астронавтики, міжнародним експертом ООН з питань освіти у галузі космічного права, членом делегації України в Комітеті ООН з питань космічного простору. Вчена багато разів виступала організатором та учасником міжнародних форумів в Україні, Європі та Японії.

Академік Малишева Н.Р. є талановитим педагогом, яка підготувала багатьох послідовників-дослідників на ниві екологічного та космічного права. Протягом багатьох років здійснює велику експертну та науково-експертну роботу. Вона була і є членом спеціалізованих вчених рад Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України, Інституту законодавства Верховної Ради України, членом редакційних колегій більше десятка наукових журналів.

Від довкілля Землі до космічного простору

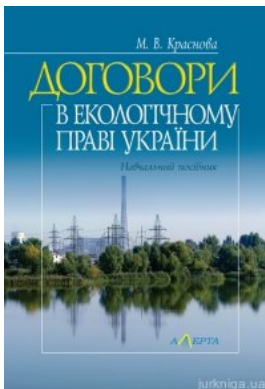
Наталія Рафаелівна Малишева належить до української наукової еліти, про неї можна сказати – це гордість нашої установи і окраса вітчизняної юридичної науки. За фундаментальний науковий доробок, вагомий внесок в розвиток української науки Наталії Рафаелівні було присвоєне почесне звання «заслужений юрист України» (1992 р.), нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня (2019 р.), Почесною грамотою Верховної Ради України (2009 р.), удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки (2005 р.), премії АН України імені Д. З. Мануїльського (1991 р.), премії Міжнародної академії астронавтики в (2011 р.), численними відомчими та академічними нагородами. Вона обрана почесним професором права Університету Пуатьє.

Н. Р. Малишева людина безмежної і кипучої енергії з активною життєвою позицією, багатогранна особистість, талановита вчена і педагог, людина глибокопорядна з почуттям відповідальності за доручену справу. Вона перебуває в постійному науковому пошуку.

Від себе особисто, від керівництва Інституту та його колективу бажано Наталії Рафаелівні щасливого майбутнього, міцного здоров'я, подальших результативних наукових пошуків та всіляких гараздів.

*Скрипнюк О. В.,
директор Інституту держави і права
імені В. М. Корецького
академік НАПрН України*

Книги, які можуть вас зацікавити

Договори в екологічному праві України

Природоохоронні доктрини в системі джерел права

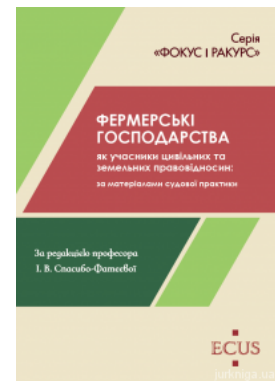
Корінні народи: міжнародне право та законодавство України

Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна

Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних екологічних прав

Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики

Перейти до галузі права
Космічне право

[Перейти на сайт →](#)